

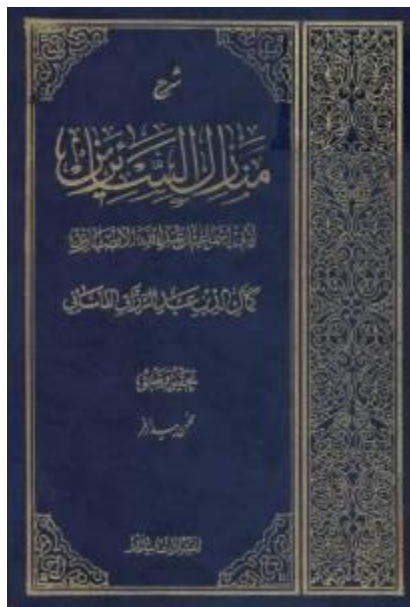
بیدار فر خادم متواضع حکمت و عرفان

محسن کدیور

۲۲ شهریور ۱۴۰۰

محسن بیدارفر (۱۴۰۰-۱۳۲۳) مصحح و محقق معتبرترین متون عرفانی، فلسفی و منطقی و مدیر انتشارات بیدار قم شنبه ۲۰ شهریور به دیار باقی شتافت. چهل سال خدمت متواضعانه به عرفان و فلسفه اسلامی کارنامه پر بار اوست. در این کارنامه تصحیح و تحقیق هجده کتاب در سی و سه جلد و دو ترجمه به چشم می خورد. تصحیحات وی به حسب موضوع به شش بخش به شرح زیر قابل تقسیم است:

الف. عرفان

۱. شرح منازل السائرین، خواجه عبدالله انصاری، عبدالرزاق کاشی، دو جلد، (ویرایش اول: ۱۳۷۲؛ ویرایش دوم:

۱۳۸۵) کتاب سال در حوزه عرفان دوره دوازدهم (۱۳۷۲)

۲. شرح فصوص الحکم ابن عربی، صائن الدین ابن ترکه، دو جلد (۱۳۸۹)

۳. نص النصوص فی شرح الفصوص لمحیی الدین ابن عربی، سید حیدر آملی، سه جلد (۱۳۹۷-۱۳۹۴) کتاب

شایسته تقدیر در سی و چهارمین دوره کتاب سال (۱۳۹۷)

ب. فلسفه و منطق

۴. المباحثات ابن سینا (۱۳۷۱)

۵. الجوهر النضید فی شرح منطق التجرید لنصیرالدین الطوسی، علامه حلی (۱۳۸۱)

۶. تحریر القواعد المنطقیة فی شرح الرسالة الشمسیة لنجم الدین علی الکاظمی القزوینی، قطب الدین محمد

رازی، با حاشیه شریف جرجانی (۱۳۸۴)

۷. شرح المنظومة فی المنطق والحکمة، ملا هادی سبزواری، دو جلد (۱۳۹۳)

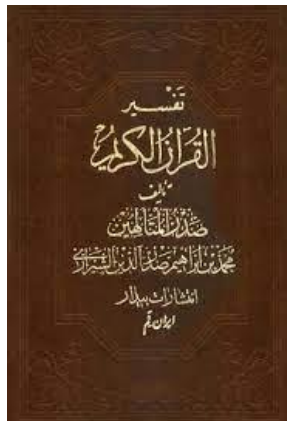
۸. تعلیقات الحکیم الهی محمد الهیدجی علی شرح المنظومة فی المنطق والحکمة (۱۳۹۱)

پ. کلام

۹. علم الیقین فی اصول الدین فیض کاشانی، دو جلد (ویرایش اول ۱۳۵۹، ویرایش دوم ۱۳۷۶)

۱۰. انوار الحکمة (برگزیده علم الیقین فی اصول الدین) فیض کاشانی (۱۳۸۳)

ت. تفسیر و ترتیب قرآن

۱۱. تفسیر القرآن الکریم ملاصدرا، هفت جلد (با همکاری محمد خواجهوی) (۱۳۶۴-۱۳۶۱)

۱۲. ترتیب المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الکریم، محمد فؤاد عبدالباقی (۱۳۸۱)

ث. شرح احادیث و اسرار فقه

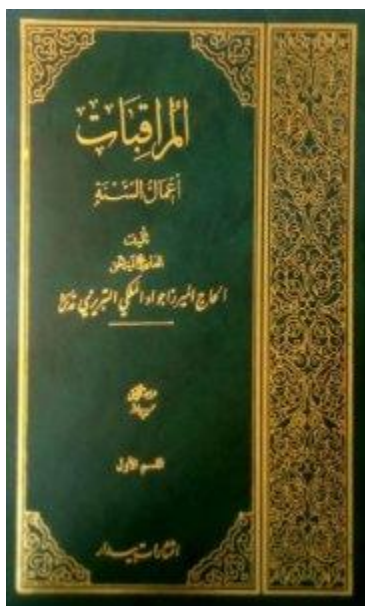
۱۳. شرح الأسماء الحسنی او شرح الجوشن الکریم، ملا هادی سبزواری، دو جلد (۱۳۹۹)

۱۴. شرح نبراس الهدی فی أحكام الفقه و أسرارها، ملا هادی سبزواری (۱۳۸۰)

۱۵. شرح الأسماء الحسنی، سید حسین همدانی درودآبادی (۱۳۹۲)

۱۶. الشموس الطالعة من مشارق زیارة الجامعة، سید حسین همدانی درودآبادی، دو جلد (۱۳۹۲)

ج. اخلاق

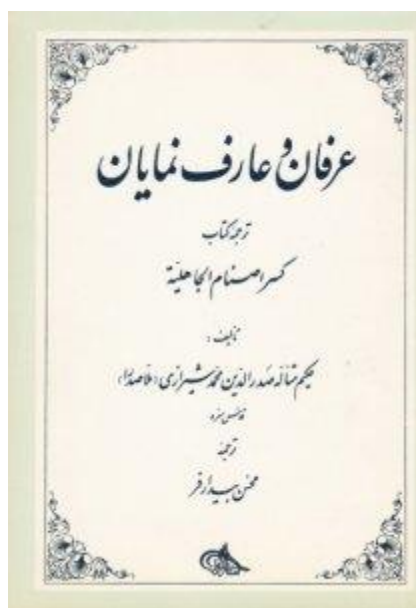
۱۷. المراقبات (اعمال السنة) میرزا جواد ملکی تبریزی، دو جلد، (۱۳۸۵)

۱۸. لقاء الله تعالی میرزا جواد ملکی تبریزی (۱۳۸۸)

ج. ترجمه

۱۹. الکلمة الغراء فی تفصیل الزهراء (س) شرفالدين عاملي (۱۳۶۲)

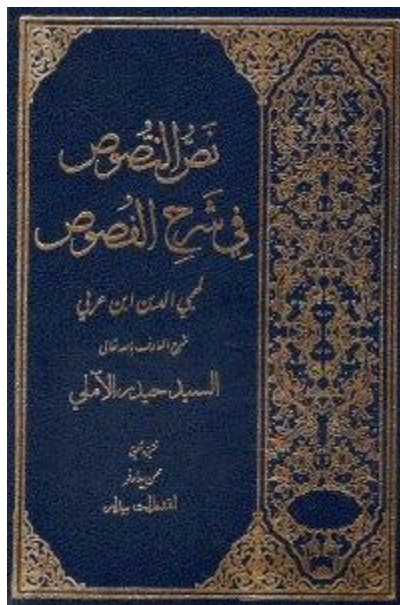
۲۰. عرفان و عارف نمایان ترجمه کتاب کسر اصنام الجاهلیه ملاصدرا (۱۳۶۳)

نگاهی اجمالی به این کارنامه نشان می دهد که بیدارفر با چه تیزی متون را انتخاب و با چه دقتی تصحیح و تحقیق کرده است. نگاهی به مقدمه های تحلیلی این کتابها خصوصا مقدمه تفسیر قرآن ملاصدرا روشمندی کار بیدارفر را نشان می دهد. او در این مقدمه زندگی ملاصدرا را عمدتا بر اساس عبارات خود ملاصدرا از لابلای آثارش تنظیم کرده است. علاوه بر آن به همین شیوه تحولات فکری و آراء کلیدی او را معرفی نموده است.

اما بیدارفر فقط یک ناشر تخصصی یا یک مصحح و محقق متون عرفانی و فلسفی نبود، او فرد متخلقی بود که حکمت و عرفان را باور کرده زندگی خود را بر تراز کتابهایی که تصحیح و منتشر کرده بود تنظیم نموده بود. انسانی متواضع و بی ادعا که برای خدمات فرهنگیش بر کسی منت نمی گذاشت و از بسیاری مدعیان عرفان و تصوف عارفانه تر زیست.

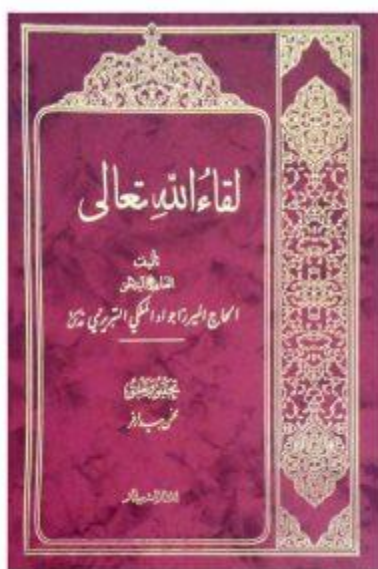
از حضاران در نماز جماعت مرحوم محمدتقی بهجت در مسجد فاطمیه قم بود. تا زمانی که قم بودم هفته ای یک بار به کتابفروشی او در پاساژ صاحب الزمان خیابان چهارمردان ورودی گذر خان (محلّه عربها) سر می زدم. آنجا پاتوق بسیاری از اهالی حکمت و عرفان بود. در مراسم کتب تشویقی هجدهمین دوره کتاب سال (۱۸ آبان ۱۳۸۰) که من سخنرانی اعتراضی بنام [پیام به اهالی فرهنگ](#) ایراد کردم حاضر بود.

بعد از مهاجرت به تهران هر بار به قم می رفتم به او سر می زدم. آخرین خاطره ام از او: دوست مشترکی بعد از استماع مباحث اخیر من درباره [چالش اسلام و قدرت](#) (دی ۱۳۹۹ - مرداد ۱۴۰۰) از تعلق خاطر من به سید حیدر آملی مطلع شده بود، به من خبر داد که مرحوم بیدارفر نص النصوص فی شرح الفصوص سید حیدر را در سه جلد منتشر کرده است. آن دوست مشفق می خواست این دوره کتاب را برایم از قم ارسال کند. ضمن تشکر از محبتش توضیح دادم که اولاً خیلی طول می کشد، ثانیاً خیلی خرج دارد، ثالثاً احتمال نرسیدنش به دست من کم نیست! گفتم اگر دسترسی به نسخه الکترونیکش میسر باشد هر سه اشکال مرتفع است. آن دوست گرامی قضیه را با مرحوم بیدارفر در میان گذاشته بود. چند روز بعد من نسخه الکترونیکی این دوره کتاب ارزشمند با سه ایمیل دریافت کردم. باارزش ترین هدیه ای که در مخیله ام می گنجید. در تاریخ ۷ تیر ۱۴۰۰ برای آن مرحوم نوشتم: یا

محسن قد اتاک المسیء! از هدایای بارزشش صمیمانه تشکر کردم و ادامه دادم: «یاد شما یاد کتاب، عرفان، معرفت، ذکر و نمازهای بااخلاص مرحوم آقای بهجت است».

محسن بیدارفر جزء شیرین ترین خاطرات دوران طلبگی من در قم است. او تجسم «المراقبات» میرزا جواد ملکی تبریزی بود که به «لقاءالله» پیوست. عاش سعیدا ومات سعیدا. خدایش رحمت کند. درگذشت این خادم متواضع حکمت و عرفان را به خانواده بیدارفر و دوستداران حکمت و عرفان تسلیت عرض می کنم.

۲۲ شهریور ۱۴۰۰

kadivar.com

<https://kadivar.com/19114/>
kadivar.mohsen59@gmail.com

تمام حقوق محفوظ است.

نقل مطلب به هر صورت تنها با ذکر منبع مجاز است.